

vica jezdecev ni nosila jopičev, temoč je jezdila ravno tako prost o oblečena, kakor Nanoški kmetovje po poletu doma jezdijo, druga polovica pa je nosila zelene z zlatom obšite jopiče, iz okroglih klobukov, ki so bili z umetnim cvetjem okinčani, je plahala množina erlenih trakov. — Za hanaško banderijo je šla kmetiška banderija, ki je imela ne samo lepo kmetiško obleko različnih krajev iz Česke, temoč tudi posebno lepe konje domače reje.

Naj lepša med vsemi je morebiti bila banderija iz Hrudima, ki je imela same izvrstne konje. Jezdci te banderije so imeli belo črle preveze okol prs in ravo take trake okol klobukov. Vsaki je tudi nosil banderico iz deželnih barev. Zlo lepe so tudi bile banderije Česko-brodsko v zeleni obleki, Karolinske doline in Kolinska, zadnji so imeli modre suknje. Banderijo iz Kourima je vodil velikoposestnik grof Rumerskirch ono iz Unošti pa zlah. Ondrejavsky.

Pred drugim oddelkom prevoda je šla banda praških mestjanskih pešcev, za njo je naj prej šla sokolovska na konjih v lepi svoji sokolovski obleki s črleno-belimi prevezi okol prs.

Za njimi je došla velika množina praških cehov in sicer je šel naj naprej mesarski ceh. Ta ceh je vodil grbo-držec, ki je držal prav visoko česki grb (česki lev na črlem polju), grbo-držca so obdaval štitonosci in paži v bogati lepi obleki, za njimi so šli mesarski pomočniki, ki so imeli bele jopiče in bele prepasnike, na rami pa je nesel vsaki lepo mesarsko sekiro, na kateri se je videlo 1868. Za njimi so šli napovedniki (heroldi) in za njimi je jezdil banderaš, ki je imel bogato belo-črle obleko in ki je nosil ono staro bandero, ktero so imeli praški mesarje, ko so junaški branili mesto proti napadu Švedov. Banderiškega konja, ki je bil tudi zlo bogoto in krasno okinčan, sta peljala dva krasno oblečena paža. Vsi kostumi so bili iz žameta ali svile. Za mesarskim cehom je šel pivarski ceh, ljudje tega ceha so imeli zelene kape s zlatimi portami, zelene jopiče in bele predpasnike. Vsaki je nesel v roki sekiro za led. V sredini tega ceha je jezdil kralj Gambrius, ki je ali celo tako oblečen, kakor se o njem pravi, da se je nosil, ogrnjen je imel črle s kožuho imenovano hermelin zoroobljen plašč štitonosci, ki so nosili cehovske ščite so ga obdaval. Bogato kostumirani paži so nesli pivarska znamenja in sicer hmeljnje in ječmenove lati.

Na črlem žamatnem vankušu, ki je bil z zlatimi portami obrobljen, so nesli ono veliko kositrno majolko, ki je že 16 stoletja napravljena in ktere pokrov je bil z vencem iz ječmenovih lati okinčan. Za tem so došli sledeči cehi: sodarski, krznarski, pekovski in onih, ki delajo čokolado, suknjarski, nogovičarski, vsi s svojimi banderami in s znamenji ceha. Vrvarji so nesli dolgo za 4 palee debelo vrv, ktero so darovali za stavljenje gledišča. Krznarji so imeli modre kape, ki so bile s hermelinom obrobljene. Za tem še so šli zlatarji, nožarji, orožarji, puškarji, steklarji, sambolji različni malarji, mehanikarji, optikarji, steklarji itd. Vsaki ceh je imel svojo lepo z cveticami okinčano veliko bandero in vsi banderaši so imeli starinsko-česko bogato obleko; vsaki ceh je imel tudi svojo bando.

(Dalje prihodnjič.)

Stanko Vrazova literarna zapuščina. *)

Poroča F. Kočevar.

(Dalje.)

Umetno blago St. Vrazove literarne zapuščine je dvojno-vrstno: izvirno, in prevodi iz drugih jezikov. Pa kakor se pri mnogih narodnih pesmih ne da razbrati, po kom, kje in kdaj so bile zapisane, ravno tako se tudi o spisih umetnega blaga ne da zmiraj odločno reči od koga so. In v tem pogledu morem le toliko poročati, da je jih pretežni del gotovo St. Vrazov, kar nedvojbeno pismo njegove roke kaže.

Izvirnega v vezanem slogu spisanega blaga je naj več sonetov al kakor jih St. Vraz imenuje „zvoncev“. Jih je kakih petdeset, pa prej več kot manj. Z manjimi iznimkami bi vse St. Vrazu prisodil. Razun sonetov je še nekoliko romane, balad in popevk (lieder). Kdaj so bili ti umotvori spevani, je težko reči, zakaj letnica je le malokje ktera zapisana. Jaz bi jih proizvod postavil z več strani med leta 1834—1837 ali sploh v tisti čas, ko je St. Vraz še ju-

rist na graškem vseučilišču bil; zakaj pozneje, ko se je bil že za stalno ilirskega peresa poprijel, mislim, je malo več kaj slovenskega pisal.

En sešitek ima napis: „Slovensche Gedichte des Herrn Johann Schamperl“ (rod. 1815 † 1836); — en drugi: „Pesmi Sabukoshek“; — na enem stoji letnica: „IV. nonas septembris 1838; — ena tekica ima naslov: „Slovenske speve alj slovenske popevke. Meshorovski, Hauptmann. Klagenfurth, 10. Oktober 1832“. V vsakem teh sešitkov je kakih 12—18 pesmi. V zadnjem sešitku so pod poedinimi pesmimi podpisani: „Krumpak, Kaplan“, — J. Hašnik“, — „Schwarzl, Pfarrer“, — „Jarnik“, — sedem pesmi pa imajo podpisani pismenki „V. O.“ (Oliban?). En par mičnih romanc sem našel tudi od našega učenjaka Davorina Terstenjaka. Modrinjakovih pesmi trinajst. Od pokojnega Krempeljna so v avtografijski dve: „pesem od svetega Kirila in Metuda“ v dvanajst strokih. Če se državnega pravika zelo ne bojite, vam jo drage volje pošljem! Druga pesem pa ima naslov: pozvon cesara Maksimiliana I. Morebiti je ta poslednja njegovej zgodovini že natisnena.

Panegiričnih pesmi sem našel s sledičimi naslovi: „na cesarja Franca“, — „ob godu časti vredniga Janeza Kersnika učenika osme šole, zložena od Krajske osmošolske mladosti 1831 leta“, — „hvalepolni občutleji ob odhodu premisljivega gospoda Avgustina V. (?) škofa iz Ljubljane v Sošberg“, — „dekanu Vovku v Čornomlju leta 1844“. Avktor pri nobeni teh pesmi ni imenovan.

Mnogo pesmi je spevanih v hrvaško-slovenskem narečju in spisanih v bohoričici, od koga so, to bog ve! našel sem tudi kakšnih dvesto pušic naprenih na St. Vraza samega. Podpisane so od: „stražnika pri velikih vratih naše male slovesnosti“. Prav za prav to niso več pušice, ampak sulice, tako debele so.

Več pa kot izvirnih zadržuje rokopis prevedenih pesmi, in sicer ima prevodov skor iz vseh evropskih jezikov. Anakreontovih bo kakih trideset, — Katulovih je tudi nekoliko; — en kos georgikona; — tri pesmi iz Chr. Schmidtovih: Blüthen; — die Todtenwache od Huberja poslovenil A. L. (?); — Erlkönig; — die Bürgschaft; — die Spinnerin; — prevodi srbskih narodnih pesmi; — nekoliko Jan Kolarovih; — prevodi iz Karamzinove Aglaje; — iz Kamenskoga; — III. liber (inferno) Dantejeve divina komedia; — nekoliko Petrarkovih sonetov; — iz angleškega od lorda Birona; — en sešitek ima napis: „Romances espagnoles traducidas en sloven por J. Stanko (Jakob Vraz)“, — celo eno škipetarsko sem našel v originalu in prevodu. Naj več teh prevodov bi jaz prisodil ali St. Vrazu samemu, ali pa — naslanjajoč se na eno kratko opazko — dr. Fr. (Vladimiru) Miklošiču tačas profesorju modroslovja na graškem vseučilišču. Naletel sem tudi na en par Prešernovih pesmi v avtografijski.

V prozi je izvirno spisan, in sicer v nemškem jeziku, opis slovenske narodne nošnje. V tem opisu se neimenuje pisatelj poziva na slike, katerih pa v rokopisu nisem našel. V enem konceptu privatnega pisma napominja St. Vraz, da je dr. Štefan (Godenin) Kočevar „izvadil više ljubkih pesmicah v svoje pgnarečju. (Ali se pod tem imajo razumevati narodne ali umetne pesmi, na to bi nam gospod dohtar sam naj bolje razjasnjen je dati mogel.) Sada — veli nadalje St. Vraz — se zauzima sabiranjem onih zelinah, kojih se Slovenci služe u svojih različnih bolestitih, te popisuje i način liečenja slovenskega naroda. Čestiti imenjače, dajte, da vidimo vspeh vašega truda!

Prevodi v prozi so ti-le: „Cirkvica (Waldkapelle) pripoved poslovenil St. Vraz“, — „Kanarek povest iz pisem Kristofa Schmidta poslovenčena od F. Miklošiča“. Ta precej obsežna povest je tako na čisto spisana (v bohoričici) da bi se mogla koj v tiskarnico nesti. — „Izgubljeno dete“, poslovenil Bal. Vidosl. Štuhec“ je tudi precej dolga povest.

To je v kratkem sadržaj St. Vrazove slovenske literarne zapuščine. (Dalje prihodnjič.)

Gospodarske stvari.

Gospodarska dela meseca junija.

V hiši in dvoru. Škudnj in žitnice se morajo dobro zeznažiti in prevetrili, zrnje premetati, sirovo maslo se mora delati in iz njega maslo.

V hlevih. Hlevi se morajo marljivo snažiti gnoj vsaki dan izmetati (zarad zelene klaje); konji in goveda se morajo

*) Popravek. St. Vraz je umrl že leta 1851 pa ne 1861 kakor je v 21. listu rečeno. Vred.

večkrat skopati in ovce ostriči. — Konca tega meseca vrženi prasci se puščajo za plemo; svinje se po veliki vročini ne smejo ven goniti in se morajo večkrat kopati kar jim zlo koristi. Mladi peteli se morajo vkopiti in gossem večje perje izpipati.

Na polju in senokošah. Kesni lan in vodena repa se mora sejati; zeljine sadike, če so ktere izostale, se morajo posaditi; sladko korenje in krompir se mora okopati; prahe tretjokrat preorati. Seno se pokosi in na senokoše taki voda napelja.

V vrtilih in sadovnjakih. Drevesa se naj cepijo in in okulirajo in sicer na izhodnih in večernih straneh dreves; prestavljena drevesa se naj marljivo zalivajo; žive plote obreži. Sparga se od Janževega na sme dalje več rezati; vse se na vrtu mora marljivo okopati in pleti in gosenice in drug mrčes pobirati.

V vinogradih in kmeljniki. Dokler trs cvete se ga ne smeš doteknoti, ko pa je ocvet se začne vezanje in druga kop. Hmelj se mora k drogom napeljavati in okapati.

V ribnikih. Karpi in lini mečejo ikre. Iz žlema stih ribnikov se mora žlema izvoziti.

Pri ulujaku. Rojenje se mora dobro opazovati in roji loviti.

Log in lov. Drevesnice dobro varovati, brestovo seme nabirati; če je kaj posekanega drevja zaostalo, se mora odstraniti, paziti na šumni požar. — Ptice roparice in mlade race strelaj, zanjke nastavi.

Jame in jezi po vinogradih.

(Konec.)

Kar se tiče zemlje, ktero voda v doline splavi in vinograde ali grabice zorje zlasti peščene, pomaga sledeče več ali manj. Treba je dostojne jame pri koncih ali krajih pa tudi po sredi meje in sepo narediti, da ne leti naravno voda z zemljo vred v doline in grape, ki naj imajo jeze višje ali nižje, kakor grabice dopustijo. Ja celo to je koristno če se po takih krajih, kder se o vsakem dežju zemlja odplavi, da se pri krajih sepo jezi napravijo, ki naj so za toliko nižji od sepo kolikor bližnje grabice trsi zahtevajo, da ne bodo zapaljeni, in le toliko nasipani, kolikor visokost trsa potrebuje, kadar se kaka ploha vlije. Kder so pa kake jarč-kaste duke, naj se sepi višje nadelajo kakor dolgost trt dopušča, in dobro vtrdijo, da jih voda ne pretрга, pri krajih pa tudi jezi naredijo toliko nižji, da voda preobilna čez jez odteka, zemlja pa pred sepo ostaja; kar spet veliko pripomore, da bo nanošene zemlje blizo za nasipavanje sepa prihodnjič.

Vemo, da je navada železna srajca, in da se živina veliko poprej privadi nove šege, le človek je taka trma, zabutana buča, da ji je sila težko razumno kaj dopovedati, in ga prepričati česa boljšega. Tak človek bo vedno drugde vzrok iskal, na primer bo trdil: Tu mora biti nova grabica, tam sep ali mejica; misli pa na travo v svoj prid ali lahkeje delo, da le jemu koristi, še vesel bi bil, če bi s koso po vinogradu travo kositi mogel! — Sicer verje, da voda navzdol teče a ne navzgor; če pa marsiktere grabice pogledaš, boš zapazil, da nekteri težaki tako grabice ali jarke iztrebijo, da bi po njihovem delu na breg morala svoji tek vzeti! Zakaj neki delavec samo gleda, da si nog ne zine, kako je pa za njim in pred, je že preumetno, tega ne vidi in si ne ve zračuniti; zadost, da si misli: Saj služim, kaj mi je za drugo mar; jutrej je spet dan. — O vest in um kde pa sta?! —

Zato jame po mejicah in jezi pri sepih, kder je namreč naj bolj nadujena mejica ali sep, so prekorodne koristi ali haska, da voda zemlje ne odnese v doline in grape, in je o potrebi pri rokah brez drage nositve.

Jančar.

Dopisi.

Od Drave blizo Središča. V nedeljo 31. t. m. pripeljal se je slavni pevski zbor čitalnice ljutomerske v Središče. — Že dalje od trga so zastave prihajajočim svoj pozdrav visoko v zraku razvijale. Pri prvi hiši bil je krasen slavalok z naslovom „živili ljutomerski rodoljubi“ napravljen, pri katerem je bilo veliko tržanov na čelu občinski odbor z županom zbranih.

Ko se pripeljejo pevci, in drugi možaki, začeli so možnarji svoje delati, da se je zemlja tresla, ko stopi gospod Davorin Čulek naprej ter jih z izvrstnim nagovorom v imenu trga pozdravi, kteremu se za bratovski sprejem predsednik ljutomerske čitalnice gospod dr. Ploj zahvali, ter so živio in slava klici doneli, da je listje z dreves kapalo. Po tem se vzdignemo in se po malem pomikamo na kolodvor, kajti tam je bilo za veselico izbrano lepo pripravljeno mesto. Že od dalje so nam zastave migljale; ko pridemo na omenjeni kraj, začeli so nam pevci svoje mile pesmice prepevati, po kterih se je zmirom ploskanje in „živili“ čulo.

Med petjem so sledile zdravice zdravici ni govor govoru, pri kterih so skoz možnarji pritrkovali, posebno iskreno in navdušeno so gospodje dr. Zarnik, Davorin Čulek in Ognje-slav Moharič govorili, tako da so „gross teuč“ nemškutarji pod milim nebom v pričo vseh nasočih prisekali „Slovenci“ postati.

Po polnoči smo prijeli od rodoljuba in častnega uda ljutomerske čitalnice gospod d. Kočevarja iz Celja po hitropisu pozdrav, kteri se je zbranemu ljudstvu prečital, in kteremu je od vseh strani živio zadonelo; ob enem se po istem potu zahvala odposlje.

Tako dolgo smo se radovali, da nam je že skoraj svetilo solnce in z navdušenimi srci smo se ločili drug od drugega.

Posebno pa moram še enkrat presrečno hvalo izreči vam dragim Središkim tržanom na čelu pa našemu izvrstnemu županu gosp. Dečku.

Od sv. Križa pri Ljutomeru, 24. maja 1868.

Da se žalost in veselje zmirom verstite, te resnice smo se sopet prepričali. Ker ravno, ko nam je narava spomladanski svet v vsi svoji lepoti pred oči stavila, in ko nam časniki nazaajajo, s kakim veseljem in sijajnostjo da je 16. den te-kočega meseca obhajal brateni narod česki, smo imeli mi tukaj prebiti dve žalostinki.

Prva nas je doletela, ko nam je „Gospodar“ naznanil, kako trpka osoda da je zadela vsled rasodbe c. k. okrožne sodnije celjske, moža ki se tako poganja za blagor svojih rojakov.*)

Prosili bi dotične gospode, da bi ne preslišavali glasa zastopnikov naših, še manje pa da bi je preganjali, vslušite naše prošnje, izpolnite nam naše želje, dajte nam kar imajo sosedje in sodržavljeni naši, po tem ne bo nikdo nikoga kake krivice, ali krivega postopanja dolžil in v miru i spravi bomo vkuper živeli, ako bomo po besedi Jih veličanstva presvi-tlega vladarja in očeta našega, noseči enake butare, imeli tudi enake pravice.

Naše narodne učenjake pa prosimo, le marljivo nas podučite, in delajte za nas na vse strani, kar ne bo koristilo samo nam, ampak tudi vam, ker kaj bi hasnilo državi, ako bi imela cela krдела učenjakov kmetijstvo pa bi hiralo; — samo od učenosti se ja ne da živeti — in menim da ravno tako rakovo bi šlo, ako bi kmet še se toliko trudil in vbijal, vladarji jegovi pa bi hodili, te ga vodili po krivih potih, delajmo tedaj drug za drugega in vsem bo nam dobro.

Kakor strela z jasnega, je nas zadela druga; ker prvega majnika se razlega po fari glas g. K., kaplan so nas zapu-stili; res je sicer, da so preuzvišeni vladika odšedšega na-domestili z vrednim naslednikom pa — človek je že taka stvar, da tega, kdor se mu enkrat priljubi, težko pozabi, po-sebno britka je ločitve ura.

Razun da so bili odšelnik ves vnet v svojem duhovskem poslu, imamo se jim tudi zahvaliti, da so nam našo na smrt bolno farno bukvarnico sopet k življenju obudili, ker v krat-kem tem času, kar so pri nas bili, se je lepo razevela, upamo, da bo krepko nepredovala, ker kakor slišimo, bo do-bila spet sposobnega voditelja.

Da jim je bilo v resnici za naše podučenje mar, kaže tudi to, da bo po njih prizadetju, družba sv. Mohorja čez šestdeset udov štela iz križevske fare, pred njih prihodom pa nobenega ne, koliko pač zmore en sam, ako se resno in od prave strani dela poprime.

Izrekamo tedaj tukaj blagemu gospodu prisrečno zahvalo, za nauke, ki so nam jih dajali in trud, ki so si ga zarad nas prizadjali; — daj jim, o Gospod še mnogo, mnogo let delati v vinogradu tvojem, daj si jim nabrati veliko biserov za rajno krono — spominjajte se nas, — mi ne bomo poza-bili na vas. — Več kmetov.

F. H. B. S. I. K.

*) Prav srčno se zahvalujemo za vaše sočutje.